

RECENZIE DE CARTE

R.D. Hinshelwood - Perspective clinice kleinieni, Editura Trei, 2024
Traducere din limba engleză de Daniela Andronache

DANIELA PEPA ^[1]

Unele cărți te prind de mână și nu-ți dau drumul până la ultima pagină. Altele, își țes vraja încet, fragil, ca o pânză de păianjen într-un luminiș de pădure. „Perspective clinice kleinieni” aparține primei categorii - este o lecție magistrală despre psihanaliză, kleinieni, fantasme, identificări, obiecte interne și externe și relațiile dintre acestea.

În timp ce procesele psihice ale unor pacienți pot fi înțelese pe baza modelului structural al lui Freud (Sine, Eu și Supraeu), pentru o altă categorie de pacienți acest lucru nu este posibil. A fost nevoie de „altceva”, pentru a găsi sensul proceselor inconștiente și a manifestărilor acestora. Înspre acest „altceva” s-a canalizat interesul unor teoreticieni din Europa (din Marea Britanie în special), cunoscuți în literatura de specialitate drept kleinieni.

Ei nu se întrebau ce pulsioni au fost greșit gestionate în copilărie, ce stadiu de dezvoltare a fost inefficient abordat sau ce mecanisme de apărare ale Eu-lui au fost predominante, ci au fost interesați să înțeleagă cum au fost principalele obiecte ale iubirii din lumea copilului, cum au fost ele experimentate, ce semnificație au avut, cum au fost internalizate în realitatea internă, dacă ele sunt întregi sau parțiale și cum continuă ele să trăiască și să

¹ Daniela Pepa este psihoterapeut psihanalitic afiliat INSIGHT- Asociația pentru promovarea psihanalizei teoretice și clinice. Email: danielapepa1967@icloud.com

influențeze relațiile de aici și acum ale copilului devenit adult. Mai condensat spus, interesul lor a fost circumscris înțelegerii semnificației obiectelor interne și a dinamicii dintre acestea.

Despre aceste aspecte vorbește psihanalistul Robert Douglas Hinshelwood în volumul său *Perspective clinice Kleiniane*, însă nu înainte de a ne familiariza cu fundamentele psihanalizei, așa cum au fost ele formulate de Freud, și a ne prezenta contribuțiile Melaniei Klein și a adepților săi, atât de înrădăcinate în descoperirile freudiene.

Ca tânăr medic (psihiatru) în anii 1960, înainte de a profesa ca psihanalist, Hinshelwood a devenit interesat de mișcarea anti-psihiatrie, care contesta psihiatria ortodoxă, și de comunitățile terapeutice ca un nou model pentru psihiatrie. Fascinat de munca lui Bion asupra grupurilor, a devenit interesat de dinamica acestora și de aplicarea lor în psihiatrie, cum ar fi în comunitățile terapeutice. Dorința sa de a înțelege mai bine psihoza a fost una dintre motivațiile care l-au determinat să intre într-o formare psihanalitică și să aleagă o abordare kleiniană.

Un angajament didactic pentru un seminar despre Klein l-a determinat să o studieze pe Klein în profunzime; fascinat de scrierile bogate (dar onest vorbind, mai greu de digerat) ale Melaniei Klein, a fost interesat să le facă mai accesibile. Acest lucru a condus, în cele din urmă, la publicarea lucrării *A Dictionary of Kleinian Thought* (1989), o încercare științifică individuală de a explica semnificația și dezvoltarea istorică a conceptelor kleiniane. Aceasta a fost completată ulterior de o lucrare cu o abordare clinică a acestor concepte, „Clinical Klein” (1994), care a preluat materiale clinice publicate de Klein și de adepții ei, pentru a arăta modul în care aceste concepte s-au dezvoltat din activitatea clinică și sunt utilizate de analiștii kleinieni. Hinshelwood a fondat și trei publicații de psihanaliză - *The International Journal of Therapeutic Communities* (acum: Comunități terapeutice) în 1980, *The*

British Journal of Psychotherapy în 1984, ambele editate de el timp de câțiva ani, și *Psychoanalysis and History* în 1998. Toate aceste reviste continuă să publice și să prospere.

Pe pagina sa de internet găsim menționate o parte din lucrările de referință ale lui Hinshelwood precum și contribuțiile sale la alte lucrări din domeniul psihanalizei, dar găsim și o radiografiere a emoțiilor și gândurilor sale, trăite și gândite în perioada formării sale ca psihanalist: „Am învățat cât de greu este să fii clar și direct. Cartea a fost, prin urmare, o provocare de a pune pe hârtie multe lucruri cu care m-am luptat mai bine de 10 ani după ce mi-am încheiat propria formare”.

Volumul despre care scriem nu face excepție de la claritate și simplitate în prezentare, aducând în atenția cititorului concepte precum introiecție și proiecție, fantasma inconștientă, obiecte interne, poziția schizo-paranoidă și cea depresivă, identificarea proiectivă, legătura dintre pulsiunea de moarte și invidie, explicate și exemplificate cu studii de caz, dar și experiențe trăite și împărtășite în cabinetul Melaniei Klein și a altor reprezentanți de seamă ai psihanalizei kleinienne.

Despre tehnica de lucru a Melaniei Klein alegem să scriem puțin în cele ce urmează (dar detaliat pe larg în Capitolul 4 al cărții - *O metodă pentru copii*; puțin, pentru a nu face o devoalare a cărții, ciuntind poate în acest fel interesul citirii acesteia.

Melanie Klein își numește tehnica de lucru - tehnica jocului - parcă o invitație la imersiune în lumea copiilor :

„pe o măsuță scundă, mai multe jucării mici și simple – omuleți de ambele sexe din lemn, căruțe, trăsuri, automobile, trenuri, animale, cărămizi de construit și căsuțe, precum și hârtie, foarfeci și creioane. Chiar și un copil în mod normal

inhibat în joc va arunca jucăriilor măcar o privire sau le va atinge”.

Klein a observat că invitația de a se juca adresată copilului provoca imediat exprimarea unor *anxietăți acute*. Felul cum erau folosite jucăriile, multe dintre ele reprezentări miniaturale de bărbați și femei, îndrepta în mod clar observația analistului către relațiile cu și despre reprezentările obiectuale ale copilului. Ea analiza aceste configurații și relații ca pe niște reprezentări inconștiente în mintea copilului; lega soarta figurinelor de jucărie de îngrijorările copilului cu privire la ce s-ar întâmpla în realitate între copil și persoane importante din viața sa. Încerca să înțeleagă logica proprie a copilului, convinsă fiind că există un conținut inconștient în jocul acestuia. Vorbindu-i apoi copilului despre jocul lui - interpretând mai exact - făcea legătura între joc și ceea ce credea ea că este conținutul inconștient al minții copilului reprezentat prin joc și analiza ulterior reacția copilului.

În secțiunea *Interpretare și reacție* este exemplificat un joc inhibat al unui pacient de trei ani și nouă luni - Peter - greu de strunit și aflat într-o relație puternic ambivalentă cu mama sa. Nu tolera frustrările și câteodată lăsa impresia unui copil timid, plângăreț și deloc băiețos (o descriere succintă a unor stări de anxietate), pentru ca altădată purtarea lui să se schimbe, devenind agresivă și disprețuitoare, comportându-se rău cu alți copii și în special cu fratele său mai mic.

Prin tehnica psihanalitică caracteristică ei (tehnică ce cuprinde secvențele menționate deja -anxietate, interpretare, reacție) Melanie Klein relevă conținutul fantasmatic al minții pacientului; în cazul specific al lui Peter, fantasma inconștientă a acestuia era că fratele lui cel mic a apărut în urma „lovirii unul de altul a părinților” reprezentați în jocul copilului de două trăsuri cu care se loveau agresiv, fantasmă puternic conectată cu anxie-

tatea produsă de o angoasă de moarte, generată din dorințe înfricoșătoare probabil tot față de părinții săi:

„Ia uite, cii sunt doi oameni care se ciocnesc între ei”

Da, sunt doi oameni care s-au ciocnit între ei. Și cii s-au ciocnit și acum merg la culcare.

Apoi i-a acoperit cu cuburi și a spus: Acum sunt morți de tot, i-am îngropat”.

Crizele de anxietate și agresivitate sunt comune la copii și apar destul de des și la adulți, mai cu seamă când aceștia sunt stresați. La unii, aceste episoade din copilărie se prelungesc și se instituie ca stil de viață, ca o parte stabilă a personalității lor, aceștia manifestând în mod obișnuit atitudini de agresivitate sau frică/anxietate față de alți oameni sau evenimente de viață.

Cu ce am putea rămâne după „Perspective clinice kleiniene”?

Clarificări teoretice ale termenilor specifici kleinieni, claritatea distincției între lumea internă și cea externă, între obiectele interne și cele externe; înțelegerea fantasmelor inconștiente și a semnificației acestora în gânduri și apoi într-o minte cu care să fie gândite; specificul viziunii kleiniene asupra contratransferului, ca proprietate a lumii interne a psihanalistului care rezonază cu lumea intrapsihică a pacientului, importanța interpretării transferului în „aici și acum”.

Să aveți înțelegere bună și lectură fructuoasă!